

Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Τόμ. 7, Αρ. 6B (2013)

Μεθοδολογίες Μάθησης

Η αξιοποίηση της τεχνικής του World Café στις Ομαδικές Συμβουλευτικές Συναντήσεις του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Μελέτη περίπτωσης, η γραπτή επικοινωνία στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Γκέλη Μανούσου

doi: [10.12681/icodl.652](https://doi.org/10.12681/icodl.652)

Η αξιοποίηση της τεχνική τους World Café στις Ομαδικές Συμβουλευτικές Συναντήσεις του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Μελέτη περίπτωσης, η γραπτή επικοινωνία στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

The utilization of the technique of World Café on Tutorials of Hellenic Open University. Case study, written communication in Distance Learning

Γκέλη Μανούσου
ΣΕΠ ΕΚΠ65
manousoug@gmail.com

Abstract

World Café is a very interesting technique which can have versatile use at the Tutorials of the Hellenic Open University, as it greatly contributes to the multilevel communication and interaction between students.

The application of the World Café technique at the 3rd Tutorial in academic year 2010-2011 to 18 students of the module EKP65 of the Postgraduate Program in Education, in order both to improve interaction and communication within the group, as well as the research interest of investigating the characteristics of Written communication in Distance Learning, have given very interesting research results, which are presented in this paper.

Keywords: *World Café, communication, interaction, Tutorials, Open and Distance Learning*

Περίληψη

Το World Café είναι μια πολύ ενδιαφέρουσα τεχνική η οποία μπορεί να αξιοποιηθεί πολύπλευρα στις ομαδικές Συμβουλευτικές Συναντήσεις του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, καθώς συμβάλλει σε πολύ μεγάλο βαθμό στην πολυεπίπεδη επικοινωνία και αλληλεπίδραση των φοιτητών.

Στην παρούσα εισήγηση, παρουσιάζονται τα ενδιαφέροντα ερευνητικά αποτελέσματα της εφαρμογής της Τεχνικής του World Café στην 3η Ομαδική Συμβουλευτική Συνάντηση το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011 σε 18 φοιτητές, της Θεματικής Ενότητας ΕΚΠ65, του Μεταπτυχιακού προγράμματος Σπουδές στην Εκπαίδευση. Στόχοι της εφαρμογής ήταν η βελτίωση της αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας στην ομάδα, αλλά και η διερεύνηση των χαρακτηριστικών της Γραπτής επικοινωνίας στην εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση.

Λέξεις-κλειδιά: *World Café, τεχνικές εκπαίδευσης, επικοινωνία, αλληλεπίδραση, Ομαδικές Συμβουλευτικές Συναντήσεις, ΟΣΣ, εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*

Εισαγωγή

Στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ) είναι θεσμοθετημένες οι Ομαδικές Συμβουλευτικές Συναντήσεις (ΟΣΣ) ώστε να παρέχεται η δυνατότητα της «πρόσωπο

Volume 6-Section B: applications, experiences, good practices, descriptions and outlines, educational activities, issues for dialog and discussion

με πρόσωπο» επικοινωνίας μεταξύ φοιτητών και καθηγητών συμβούλων (ΕΑΠ, 2000). Πρόκειται για 5 τετράωρες συναντήσεις, με προαιρετική συμμετοχή για τους φοιτητές, κατά τη διάρκεια των 10 μηνών που διαρκεί μια Θεματική Ενότητα (ΘΕ) (ΕΑΠ, 2000). Ο ρόλος των ΟΣΣ παρά τον προαιρετικό τους χαρακτήρα, είναι ιδιαίτερα σημαντικός και ουσιαστικός για τη μαθησιακή διαδικασία όσον αφορά την επικοινωνία, την αλληλεπίδραση και την υποστήριξη των φοιτητών (Κόκκος, 1998, Κόκκος, 2008, Τζουτζά, 2010). Μια βασική δόμηση των στόχων μιας ΟΣΣ, αφορά σε γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις που διαφοροποιούνται βέβαια ανάλογα με τα γνωστικά αντικείμενα των ΘΕ(Κόκκος, 2005).

Στις προδιαγραφές των ΟΣΣ για την καλλιέργεια της επικοινωνίας, της αλληλεπίδρασης, της υποστήριξης των φοιτητών είναι η αξιοποίηση ποικίλων βιωματικών τεχνικών που συνδέονται με τις αρχές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης της εκπαίδευσης ενηλίκων κτλ. όπως π.χ. ομάδες εργασίας, ερωτήσεις-απαντήσεις, αντιπαράθεση(*debate*), εισήγηση, συζήτηση, χιονοστιβάδα, παιχνίδι ρόλων, καταγισμός ιδεών, άσκηση, μελέτες περίπτωσης κ.α. που μπορούν να συμβάλλουν τόσο στην ενίσχυση της βιωματικής μάθησης όσο και στην συγκρότηση και ενίσχυση του ομαδικού και συνεργατικού κλίματος (Mishra, 2005). Όλα τα παραπάνω σε συνδυασμό με την επάρκεια στο επιστημονικό πεδίο αλλά και πολλές ακόμη δεξιότητες και επαγγελματικές ικανότητες είναι μέσα στο ρόλο του ΚΣ (Παπαδημητρίου & Λιοναράκης, 2009).

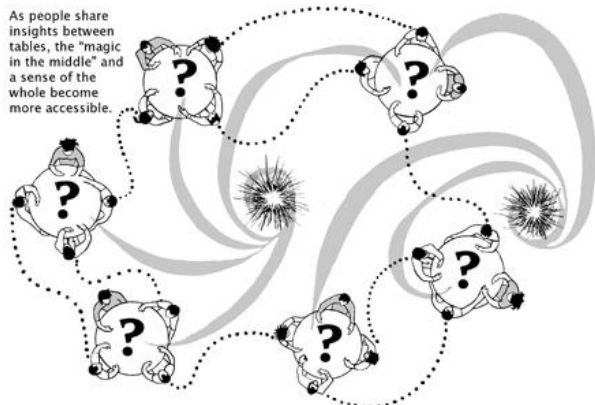
Οι Καθηγητές Σύμβουλοι (ΚΣ) ως συντονιστές των ΟΣΣ είναι υπεύθυνοι για τη διαμόρφωση του πλαισίου και του θετικού μαθησιακού κλίματος επικοινωνίας, αλληλεπίδρασης, συνεργασίας, αλληλεγγύης, σεβασμού και αλληλοϋποστήριξης και ενότητας μεταξύ των φοιτητών.

Εστιάζοντας ιδιαίτερα στο ρόλο της αλληλεπίδρασης, η οποία αποτελεί ένα από τους καθοριστικότερους παράγοντες του μαθησιακού αποτελέσματος (Garrison & Anderson 2003), και έναν από τους θεμέλιους λίθους της δημιουργίας κοινοτήτων μάθησης (Lipman, 1991), αξιοποιήσαμε την τεχνική του World Café προκειμένου να μελετήσουμε τις δυνατότητες της μεθόδου αυτής στο πλαίσιο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και συγκεκριμένα σε μια ΟΣΣ.

Η μέθοδος του world Cafe

Η τεχνική αυτή ξεκίνησε στην Αμερική το 1995 από τον Brown (Brown & Isaacs, 2005) ο οποίος σχεδίασε και έκανε τις πρώτες εφαρμογές της μεθόδου. Η μέθοδος του World Café, έχει μεγάλη διάδοση σε ολόκληρο τον κόσμο, καθώς πρόκειται για μια τεχνική που εμπλέκει και διευκολύνει μεγάλο αριθμό συμμετεχόντων να αλληλεπιδράσουν, να συζητήσουν, να επεξεργαστούν αποτελεσματικά και να εξετάσουν σε βάθος τις ιδέες και τις προτάσεις τους γύρω από ένα θέμα (Brown, 2002:12). Συγκεκριμένα όπως επισημαίνουν οι συγγραφείς Brown & Issacs (2005) είναι μια καινοτόμος προσέγγιση ανάδειξης και συγκέντρωσης της συλλογικής γνώσης μέσα από διαδικασίες ενεργητικής ακρόασης και ουσιαστικού διαλόγου. Μια τέτοια διαδικασία δεν είναι σίγουρα καινούργια και όπως επισημαίνουν οι συγγραφείς Brown & Issacs (2005) έχει τις ρίζες της στη θεμελιακή ανάγκη των ανθρώπων να επικοινωνούν για πράγματα που έχουν σημασία γι' αυτούς. Η μέθοδος του World Café μπορεί να εφαρμοστεί σε πολλά διαφορετικά πεδία, με εντελώς διαφορετικούς στόχους καθώς στηρίζεται στις βασικές αρχές του διαλόγου. Το World Café είναι έτσι σχεδιασμένο ώστε μπορούν να συμμετέχουν ακόμη και εκατοντάδες άνθρωποι οργανωμένοι σε ομάδες των 3 ή 4 ατόμων, οι οποίοι αποτελούν τμήμα και συνδέονται διαλογικά με όλους τους συμμετέχοντες. Οι ιδέες των μικρών ομάδων συνδέονται μεταξύ τους, πολλαπλασιάζονται και «γονιμοποιούνται» δημιουργικά,

καθώς φωτίζονται νέες πτυχές του θέματος με τις ερωτήσεις οι οποίες εστιάζουν και εμβαθύνουν σε ένα θέμα που ενδιαφέρει και αφορά όλους τους συμμετέχοντες. Στο World Café οι συμμετέχοντες βιώνουν την εμπειρία της αυτό-οργάνωσης και αυτορρύθμισης της ομάδας, της εμβάθυνσης σε ένα θέμα, του μοιράσματος και του πολλαπλασιασμού των γνώσεων και της καινοτομίας (Brown & Isaacs, 2005).

ΠΗΓΗ: <https://www.google.gr/url?sa=i&rc=j&q=&esrc=s&source=images&cd=&cad=rja&docid=QCTFYEZTMQZ8M&tbid=AAOTG9FXVMITI M:&ved=0CAUQjRW&url=http%3a%2f%2fwww.eugenespri ngfieldsrt s.org%2fwalkbikeretreat%2f&ei=L8y1UVDZHAk- OQWXPYDADg&bvm=bv.58187178,d.Yms&psig=af>

Οι βασικές αρχές στις οποίες βασίζεται το World Café είναι οι εξής:

- Επιλογή ενός θέματος για συζήτηση
- Οργάνωση ενός φιλόξενου χώρου για την υλοποίησή του.
- Διαμόρφωση των 3 ερωτήσεων που θα συμβάλλουν στην ουσιαστική επεξεργασία και εμβάθυνση του θέματος.
- Ενθάρρυνση της

συμμετοχής όλων.

- Πολλαπλασιασμός των ιδεών, σύνδεση και ανάδειξη διαφορετικών οπτικών γωνιών.
- Ενεργητική ακρόαση και σταδιακή εμβάθυνση
- Συλλογή, σύνδεση και σύνθεση όλων των απόψεων που αναδύθηκαν.

Τα στάδια εφαρμογής της μεθόδου.

Στην ενότητα αυτή καταγράφονται μερικά από τα βασικότερα στάδια εφαρμογής της μεθόδου ως αποτέλεσμα σύνθεση των δημιουργών και συγγραφέων της μεθόδου Brown & Issacs (2005) και της πολυετούς εμπειρίας της συγγραφέως του κειμένου στην εφαρμογή της μεθόδου σε πολλά διαφορετικά πλαίσια. Δομικό στοιχείο της εκπαιδευτικής αυτής μεθόδου είναι η εργασία σε ομάδες.

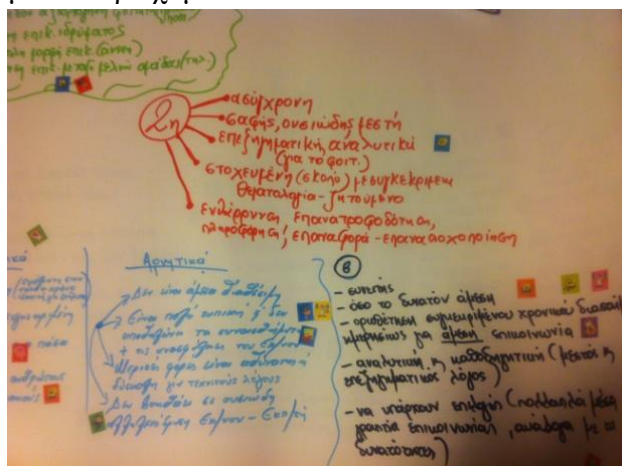
- Οι εμπνευστές- διοργανωτές επιλέγουν και διαμορφώνουν κατάλληλα, ευχάριστα και φιλόξενα το χώρο που θα υλοποιηθεί το World Café. Για την υλοποίηση χρειάζονται τραπέζια (ανά 4 συμμετέχοντες ένα), ντυμένα με χαρτί μέτρου ώστε να γράφουν πάνω οι συμμετέχοντες και 3 μαρκαδόροι διαφορετικού χρώματος για κάθε τραπέζι.
- Οι εμπνευστές –διοργανωτές διαμορφώνουν τις 3 ερωτήσεις γύρω από ένα θέμα που έχουν οι ίδιοι επιλέξει ή έχει επιλεγεί από την κοινότητα, ή τον φορέα που θέλει να υλοποιήσει το World Café, τις οποίες θα επεξεργαστούν σταδιακά οι συμμετέχοντες. Η διαμόρφωση των ερωτήσεων είναι εξαιρετικά κρίσιμη καθώς οι ερωτήσεις θα είναι το ερέθισμα για εμβάθυνση, συζήτηση, επεξεργασία του θέματος. Βασικό χαρακτηριστικό των ερωτήσεων πρέπει να είναι το γεγονός ότι εστιάζουν και εμβαθύνουν σταδιακά γύρω από ένα θέμα. Οι ερωτήσεις αποκαλύπτονται σταδιακά.

- Οι συμμετέχοντες χωρίζονται τυχαία σε ομάδες των 3 ή 4 ατόμων. Γνωρίζονται μεταξύ τους και αποφασίζουν ποιος θα είναι ο «οικοδεσπότης» της ομάδας, ο οποίος θα παραμείνει σε όλη τη διάρκεια του World Café στο συγκεκριμένο τραπέζι, ενώ οι υπόλοιποι συμμετέχοντες αλλάζουν και μετακινούνται σε νέα τραπέζια-ομάδες εργασίας.
- Ο ρόλος του «οικοδεσπότη» είναι να υποδέχεται τα νέα μέλη των ομάδων και να τα συνδέει με τις εργασίες και τη συζήτηση των προηγούμενων ομάδων.
- Μετά τη γνωριμία και την αυτό-οργάνωση δηλαδή τον ορισμό του οικοδεσπότη στην πρώτη φάση του εργαστηρίου αρχίζουν να επεξεργάζονται την 1^η ερώτηση για περίπου 30 λεπτά. Οι απαντήσεις-σκέψεις απόψεις για την κάθε ερώτηση αποτυπώνονται με ένα συγκεκριμένο χρώμα μαρκαδόρου. Για παράδειγμα όλες οι απαντήσεις της 1^{ης} ερώτησης αποτυπώνονται με κόκκινο χρώμα, όλες οι απαντήσεις της 2^{ης} ερώτησης με πράσινο και όλες οι απαντήσεις της τρίτης ερώτησης με μπλε. Οι απαντήσεις καταγράφονται και παραμένουν όλες στο ίδιο χαρτί.
- Η επεξεργασία της κάθε ερώτησης γίνεται με τη μορφή καταγισμού ιδεών. Όλες οι ιδέες γίνονται αποδεκτές και καταγράφονται, με την προϋπόθεση ότι ακούγονται και γίνονται σεβαστές όλες οι απόψεις και οι συμμετέχοντες εξηγούν την άποψη τους. Οι σκέψεις των συμμετεχόντων αποτυπώνονται στο χαρτί μέτρου και μπορούν να έχουν οποιαδήποτε μορφή π.χ. λέξεις, φράσεις, σχήματα, εικόνες, συνθήματα κτλ.
- Μόλις περάσουν 30 λεπτά ή ο χρόνος επεξεργασίας της κάθε ερώτησης που έχει καθοριστεί από τους διοργανωτές λαμβάνοντας διάφορους παράγοντες υπόψη) οι εμπνευστές διαπιστώσουν ότι η πρώτη ερώτηση έχει ήδη επεξεργαστεί σε ικανοποιητικό βαθμό, με ένα ηχητικό σήμα π.χ. ένα καμπανάκι, όλοι οι συμμετέχοντες αλλάζουν τραπέζι-ομάδα (εκτός από τους οικοδεσπότες) με τον όρο να μην μετακινηθούν όλοι μαζί αλλά να φροντίσουν να πάνε σε μια ομάδα, η οποία θα περιλαμβάνει άτομα, που δεν έχουν ξανασυνεργαστεί.
- Αφού επεξεργαστούν και οι 3 ερωτήσεις και οι συμμετέχοντες έχουν συμμετάσχει σε 3 διαφορετικές ομάδες. Ο εμπνευστής ζητάει από τους συμμετέχοντες να σηκωθούν και να περπατήσουν στο χώρο ώστε να δουν τις απαντήσεις- δημιουργίες όλων των ομάδων όπως έχουν αποτυπωθεί στα χαρτιά μέτρου που βρίσκονται στα τραπέζια με τους τρεις διαφορετικούς μαρκαδόρους.
- Λίγα λεπτά αργότερα μοιράζει 6 μικρά αυτοκόλλητα σε κάθε συμμετέχοντα και ζητάει να ψηφίσουν τις απόψεις με τις οποίες συμφωνούν περισσότερο σε όλα τα τραπέζια-ομάδες. Δίνονται 2 ψήφοι /ανά ερώτηση. Δηλαδή ο καθένας θα ψηφίσει τις 2 σημαντικότερες γι' αυτόν απαντήσεις του 1^{ου} ερωτήματος, τις 2 σημαντικότερες του 2^{ου} και αντίστοιχα του 3^{ου}.
- Μετά την ολοκλήρωση της ψηφοφορίας μια μικρή ομάδα εθελοντών αναλαμβάνει την επεξεργασία των απαντήσεων μετρώντας ψήφους.
- Πραγματοποιείται μια βασική οργάνωση των απαντήσεων η οποία καταγράφεται σε ένα ξεχωριστό χαρτόνι και ακολουθεί συζήτηση γύρω από τις απαντήσεις. Ο στόχος της συζήτησης διαφοροποιείται ανάλογα με το θέμα και τους στόχους του εργαστηρίου. Ωστόσο είναι σημαντικό να

υπάρχει η διάσταση της οργάνωσης δράσεων ως αποτέλεσμα του εργαστηρίου.

Η εφαρμογή της τεχνικής του world café σε μια Ομαδική Συμβουλευτική Συνάντηση (ΟΣΣ).

Η συμμετοχή και η εμπύχωση της καθηγήτριας Συμβούλου στην τεχνική αυτή σε πολλές διαφορετικές ομάδες, δημιούργησε την ανάγκη και την πρόκληση της εφαρμογής της τεχνικής σε μια ΟΣΣ. Καταλληλότερη θεωρήθηκε η 3^η καθώς ταίριαζε με το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού υλικού που είχαν να επεξεργαστούν οι φοιτητές της ΘΕ ΕΚΠ 65, ένα τμήμα του οποίου αφορούσε τις εκπαιδευτικές τεχνικές.

Πιο συγκεκριμένα το βιωματικό εργαστήριο εφαρμογής της μεθόδου του World Café είχε διάρκεια 2 ωρών, και πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της 3^{ης} ΟΣΣ στις 3 Φεβρουαρίου 2011 με τη συμμετοχή 18 φοιτητριών (τυχαίο το γεγονός, ότι όλες ήταν γυναίκες) του τμήματος 3^{ου} Τμήματος της Αθήνας της Θεματικής Ενότητας ΕΚΠ65 του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Σπουδές στην

Εκπαίδευση». Προηγούμενη εμπειρία σε σπουδές εξ αποστάσεως είχαν 16 φοιτήτριες οι οποίες είχαν ολοκληρώσει επιτυχώς κι άλλες ΘΕ, ενώ για 4 φοιτήτριες αυτή η ΘΕ ήταν και η πρώτη εμπειρία τους με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Από αυτούς οι 12 παρακολουθούσαν το ίδιο ακαδημαϊκό έτος και μία ακόμα ΘΕ, εκτός από τη ΕΚΠ 65.

Ενδεικτικοί στόχοι της εφαρμογής της τεχνικής του World Café στην 3η ΟΣΣ είναι οι φοιτητές:

- Να αναγνωρίσουν την αναγκαιότητα των βιωματικών εκπαιδευτικών τεχνικών στο πλαίσιο των Ομαδικών Συμβουλευτικών Συναντήσεων σε ένα πρόγραμμα Σπουδών εξ αποστάσεως εκπαίδευσης
- Να εξοικειωθούν με τα χαρακτηριστικά της τεχνικής του World Café
- Να περιγράψουν τα θετικά και τα αρνητικά της στοιχεία
- Να αλληλεπιδράσουν και να επικοινωνήσουν πολυεπίπεδα μεταξύ τους.
- Να επεξεργαστούν ένα θέμα σε βάθος.
- Να συγκροτήσουν την ομάδα τους
- Να συνδεθούν μεταξύ τους
- Να ενδυναμωθούν οι σχέσεις και η επικοινωνία τους
- Να συνεργαστούν μεταξύ τους
- Να οργανώσουν και να παρουσιάσουν τις ιδέες τους.

Διάρκεια 2 ώρες: Η διάρκεια εφαρμογής της τεχνικής προσαρμόστηκε στις ανάγκες και της δυνατότητας της ΟΣΣ. Καθώς υπήρχαν πολλά ζητήματα για συζήτηση και επεξεργασία, κρίθηκε ότι 2 ώρες, από τις 4 που διαρκεί μια ΟΣΣ, είναι η καταλληλότερη χρονική διάρκεια για την εφαρμογή της τεχνικής, λαμβάνοντας υπόψη ότι και ο αριθμός των συμμετεχόντων ήταν περιορισμένος (18 άτομα)

Υλικά-προϋποθέσεις: Διαμόρφωση του χώρου σε ομάδες των 4-5 ατόμων σε 4 τραπέζια. Κάθε ομάδα κάθεται γύρω από ένα τραπέζι.

Χαρτί μέτρου ή μεγάλα λευκά χαρτόνια σε κάθε τραπέζι, μαρκαδόροι κόκκινου, πράσινου και μπλε χρώματος τόσοι όσες οι ομάδες.

Μικρά χρωματιστά αυτοκόλλητα 6 για κάθε συμμετέχοντα.

Προετοιμασία: Η Καθηγήτρια –Σύμβουλος (ΚΣ) έκρινε ότι το περιεχόμενο του World Café θα ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρον να έχει ως θέμα την γραπτή επικοινωνία στο πλαίσιο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Το θέμα επιλέχθηκε αφενός γιατί ήδη είχαν επεξεργαστεί το ζήτημα οι φοιτητές σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα μελέτης τους, αφετέρου γιατί δεν έχει μελετηθεί σε βάθος και δεν υπάρχουν πολλές έρευνες που να αφορούν τα χαρακτηριστικά της γραπτής επικοινωνίας σ' ένα πλαίσιο εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Οι ερωτήσεις τις οποίες διαμόρφωσε η ΚΣ, για επεξεργασία διαμορφώθηκαν με στόχο την εμβάθυνση στην έννοια της γραπτής επικοινωνίας και στη διαμόρφωση ενός πλαισίου προδιαγραφών και ήταν οι εξής

- Για ποιους λόγους είναι σημαντική η γραπτή επικοινωνία στην εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση;
- Ποια τα θετικά και ποια αρνητικά/δυσκολίες της γραπτής επικοινωνίας;
- Πώς θα ορίζατε την ιδανική γραπτή επικοινωνία στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Υλοποίηση

Αρχικά η ΚΣ ενημέρωσε τις φοιτήτριες για τη διάρκεια της δραστηριότητας και την εξέλιξή της σε 5 διαδοχικά στάδια.

Στο πρώτο οι φοιτήτριες χωρίστηκαν σε ομάδες και κάθισαν γύρω από τα τραπέζια όπου υπήρχε χαρτί μέτρου και ένας πράσινος μαρκαδόρος. Το ίδιο χρώμα μαρκαδόρος υπήρχε σε όλες τις ομάδες.

Η ΚΣ έδωσε προς επεξεργασία την πρώτη ερώτηση και άφησε τις φοιτήτριες να τις επεξεργαστούν για 20 λεπτά.

Μόλις ολοκληρώθηκε η επεξεργασία της 1^{ης} ερώτησης οι φοιτήτριες (όλες εκτός από όποιες από αυτές ορίστηκαν «οικοδέσποινες») άλλαξαν ομάδες, φροντίζοντας να μετακινηθούν σε εντελώς νέες ομάδες ώστε να συνεργαστούν με διαφορετικά άτομα κατά την επεξεργασία της 2^{ης} ερώτησης η οποία αποτυπώνεται στο ίδιο χαρτί με την πρώτη ερώτηση με διαφορετικό χρώμα (κόκκινο) (2^ο στάδιο). Η ίδια διαδικασία αυτή επαναλήφθηκε και για την 3^η ερώτηση με μαύρο μαρκαδόρο.(3^ο στάδιο)

Σε κάθε στάδιο «οι οικοδέσποινες» ανακοινώνουν στη νέα τους ομάδα τα αποτελέσματα της εργασίας της προηγούμενης ομάδας ώστε να συνδεθεί η προηγούμενη με την επόμενη εργασία..

Μόλις ολοκληρώθηκαν τα 3 πρώτα στάδια οι συμμετέχουσες σηκώθηκαν όρθιες και άρχισαν να περπατούν ανάμεσα στα τραπέζια των ομάδων όπου μελέτησαν την αποτύπωση των εργασιών όλων των ομάδων. Στη φάση αυτή η ΚΣ έδωσε 6 χρωματιστά αυτοκόλλητα σε κάθε φοιτήτρια ζητώντας να ψηφίσουν τις σημαντικότερες ιδέες – απόψεις από όσες έχουν καταγραφεί. Πρέπει να επισημανθεί ότι τους ζητήθηκε να ψηφίσουν ιδέες που ήταν καταγεγραμμένες και στα τρία χρώματα. (4^ο στάδιο)

Τέλος αμέσως μετά την ψηφοφορία μια μικρή ομάδα από 2 φοιτητριών κατά τη διάρκεια του διαλείμματος έκανε την επεξεργασία της «ψηφοφορίας» και προετοίμασε την παρουσίαση στην ολομέλεια. Η εργασία ολοκληρώθηκε με συζήτηση και αναστοχασμό ο οποίος αφορούσε τόσο την διαδικασία όσο και τα αποτελέσματά της.

Τα αποτελέσματα του εργαστηρίου όπως καταγράφηκαν από τις φοιτήτριες αποτυπώνονται στη συνέχεια ανά ερώτηση.

1^η ερώτηση (α μέρος): Για ποιους λόγους είναι σημαντική η γραπτή η επικοινωνία στην εξΑΕ;

- Τα γραπτά μένουν ο φοιτητής και καθηγητής σύμβουλος μπορεί να ανατρέξει ανά πάσα στιγμή στο μήνυμα.
- Ασύγχρονη επικοινωνία
- Ενθάρρυνση
- Ανατροφοδότηση/αξιολόγηση
- Ακριβής πληροφόρηση
- Εκφράζονται πιο εύκολα και σωστότερα οι απορίες και οι ιδέες υπάρχει μεγαλύτερη άνεση.
- Απουσία χρονικών περιορισμών ελαστικότητα επικοινωνίας
- Διευκόλυνση επικοινωνίας μεταξύ των μελών όλης της ομάδας

1^η ερώτηση (β μέρος): Ποια τα βασικά χαρακτηριστικά της γραπτής επικοινωνίας;

- Ανατροφοδότηση
- Σαφήνεια-ευκρίνεια
- Ακρίβεια
- Ανάλυση
- Ελαστικότητα χρόνου
- Ενθάρρυνση
- Επεξηγηματική αναλυτική για το φοιτητή –μπορούν να τονιστούν κάποια στοιχεία όσον αφορά τη μορφή
- Μεγάλη συχνότητα μηνυμάτων

2^η ερώτηση: Ποια είναι τα θετικά και ποια τα αρνητικά/δυσκολίες της γραπτής επικοινωνίας

Θετικά

- Ασύγχρονη επικοινωνία
- Έχεις χρόνο να σκεφτείς καλύτερα και να εκφράσεις πιο στοχευμένα τις απορίες σου
- Μπορεί να έχει πολλούς αποδέκτες
- Προσβάσιμη ανά πάσα στιγμή
- Προσφέρεται για ανθρώπους μη επικοινωνιακούς
- Πυκνότητα/σαφήνεια/ακρίβεια

Αρνητικά

- Είναι πολύ τυπική και δεν υποδηλώνει τα συναισθήματα και τις ανασφάλειες του εκπαιδευόμενου
- Απρόσωπος τυπικός λόγος
- Δεν μπορεί να επεξεργαστεί κάποιος τα μη λεκτικά μηνύματα
- Δεν υπάρχει δυνατότητα διευκρινήσεων
- Πιθανότητα παρανόησης
- Δεν υπάρχει μη λεκτική επικοινωνία ο στοχευμένα τις απορίες σου

- Δε βοηθάει σε ουσιώδη αλληλεπίδραση εκπαιδευομένου /εκπαιδευτή.

3^η ερώτηση: Πώς θα ορίζατε την ιδανική γραπτή επικοινωνία;

- Όσο το δυνατό άμεση-συχνή
- Οριοθέτηση συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος ημερησίως για άμεση επικοινωνία
- Να υπάρχουν επιλογές (πολλαπλά μέσα γραπτής επικοινωνίας ανάλογα με τις δυνατότητες)
- Να μην είναι άκρως τυπική-ψυχρή να ενημερώνει ανάλογα με τα ενδιαφέροντα του καθενός
- Να παρέχει σωστή ανατροφοδότηση
- Να είναι αναλυτική –πλήρης
- Να είναι ενθαρρυντική
- Να μην αφήνει περιθώρια παρανόησης
- Να υπάρχει άμεση αλληλεπίδραση – διαδραστικότητα

Αξίζει να σημειωθεί ότι σε μεγάλο βαθμό τα αποτελέσματα του εργαστηρίου συμφωνούν με τα οδηγούς που αφορούν στην εκπαίδευση των καθηγητών συμβούλων και την επικοινωνία των φοιτητών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση (The Commonwealth of Learning, 2003, Ignou, 2005) καθώς διαπιστώνεται η επίδραση των γραπτών μηνυμάτων των καθηγητών συμβούλων με τους μαθητευομένους τους, στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι πολύ διαφορετική από την πρόσωπο με πρόσωπο επικοινωνία διδασκόντων διδασκομένων. Στην ασύγχρονη επικοινωνία το μήνυμα στέλνεται και λαμβάνεται εντελώς διαφορετικές ώρες. Οι καθηγητές σύμβουλοι πρέπει να είναι πάρα πολύ προσεκτικοί στο πως επιλέγουν την αξιοποίηση της τεχνολογίας. Είναι πολύ σημαντικός ο προβληματισμός για την επίδραση που έχουν να μηνύματα τους στους μαθητευόμενους και για το λόγο αυτό πρέπει να επιλέγουν με μεγάλη φροντίδα και προσοχή τις επικοινωνιακές στρατηγικές τους (The Commonwealth of Learning, 2003). Ακόμη είναι σημαντικό να προσπαθούν όχι μόνο να προσπαθούν να κρατήσουν το ενδιαφέρον αλλά και να ενεργοποιούν και να διευκολύνουν τους φοιτητές στην μελέτη τους αλλά και στην επικοινωνία με τους συμφοιτητές τους (Holmberg, 1985 οπ. αναφ.στο the Commonwealth of Learning, 2003).

Αξιολόγηση της εφαρμογής της μεθόδου.

Η αξιολόγηση του εργαστηρίου έγινε μετά την ολοκλήρωση του με ομαδική συζήτηση (focus group) 30 περίπου λεπτών. Θέματα προς αξιολόγηση ήταν αφενός η αξιολόγηση της μεθόδου ως προς τις δυνατότητες συνεργασίας και αλληλεπίδρασης, αφετέρου το αντικείμενο του εργαστηρίου δηλαδή «η γραπτή επικοινωνία στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση». Συζητώντας με τις συμμετέχουσες για την μέθοδο του World Café, διαπιστώθηκε απ όλες η ικανοποίηση από τη συμμετοχή τους, καθώς είχαν την ευκαιρία να συνεργαστούν και να ανταλλάξουν απόψεις με όλες της συμφοιτήτριες τους, να προβληματιστούν και εμβαθύνουν στο ζήτημα της γραπτής επικοινωνίας στην εξΑΕ και να καταθέσουν τις απόψεις τους με ειλικρίνεια σε ένα αυθεντικό πλαίσιο διαλόγου. Χαρακτηριστικά μια φοιτήτρια ανέφερε ότι «*πρώτη φορά συνεργάστηκα με κάποιες από τις συμφοιτήτριες μου γιατί συνήθως κάθομαι με αυτές που γνωρίζω και δεν ανοίγομαι ιδιαίτερα στην ομάδα. Το εργαστήριο μου έδωσε την ευκαιρία μέσα σ' ένα χαλαρό και χαρούμενο πλαίσιο, να συνειδητοποιήσω τη σημασία της γραπτής επικοινωνίας, τις διαστάσεις της για την εξ ΑΕ και παράλληλα να βιώσω μια πολύ ενδιαφέρουσα εμπειρία μάθησης*». Μια άλλη φοιτήτρια δήλωσε με ενθουσιασμό ότι θέλει να το εφαρμόσει στην τάξη της. Ως προς το αντικείμενο του

εργαστηρίου, όλες οι συμμετέχουσες δήλωσαν ότι τους δόθηκε η ευκαιρία να δουν πολλές διαστάσεις του θέματος και να συνειδητοποιήσουν τη σημαντικότητα του για την εξΑε.

Συμπεράσματα

Η μέθοδος αυτή αναδεικνύει τις πολυεπίπεδες δυνατότητες και τον ομαδικό δείκτη νοημοσύνης μιας ομάδας (Goleman, 2000). Το βασικό της πλεονέκτημα είναι η πολυεπίπεδη αλληλεπίδραση και η συνεργασία των περισσότερων από τους συμμετέχοντες και η σε βάθος μελέτη της των εργασιών και των πορισμάτων των ομάδων. Μπορεί να αξιοποιηθεί αποτελεσματικά στις Ομαδικές Συμβουλευτικές Συναντήσεις καθώς συμβάλλει πολυπλευρα στην επικοινωνία και την αλληλεπίδραση όλων των φοιτητών, οι οποίοι έχουν την ευκαιρία στο πλαίσιο της εφαρμογής της μεθόδου, να συνεργαστούν και με φοιτητές που δεν έτυχε ή δεν είχαν την ευκαιρία. Ένα από τα πλεονεκτήματα της μεθόδου είναι ότι δίνει την δυνατότητα οι φοιτητές να ανταλλάξουν απόψεις και να προβληματιστούν γύρω από ζητήματα, τα οποία αφορούν το αντικείμενο των σπουδών τους και να αντιληφθούν νέες διαστάσεις του θέματος, και τις προεκτάσεις του τόσο στο πεδίο της εξ Αποστάσεως όσο και ευρύτερα.

Η ΚΣ σκοπεύει να επαναλάβει το εργαστήριο και τα επόμενα χρόνια στην 3^η ΟΣΣ, ώστε να συλλεχθούν ικανοποιητικός δεδομένων για την γραπτή επικοινωνία στο πλαίσιο της εξΑΕ. Τα δεδομένα θα επεξεργαστούν για να οργανωθεί μια ενδιαφέρουσα έρευνα.

Βιβλιογραφία

- Brown, J., Isaacs, D., *The World Café Community*, (2005). *The World Café*,
Goleman, D. (2000). *Η συναισθηματική νοημοσύνη στο χώρο της εργασίας*. Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα
- Τζουτζά, Σ. (2010) Ομαδικές Συμβουλευτικές Συναντήσεις: Αντιλήψεις μεταπτυχιακών φοιτητών και Καθηγητών – Συμβούλων του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου Η περίπτωση της μεταπτυχιακής Θεματικής Ενότητας «Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση» του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Στο επιμ. Α. Λιοναράκης *Open Education, The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology Volume 6, Number 1 & 2*. Διαθέσιμο στο : www.journal.openet.gr/index.php/openjournal/article/download/92/48 (10/8/2013)
- Γεώργας, Δ. (1995). *Κοινωνική Ψυχολογία (Τόμος Α' - Τόμος Β')*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κόκκος, Α. (1998). Στοιχεία Επικοινωνίας, στο *Κόκκος & Λιοναράκης (επιμ.): Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση - Σχέσεις Διδασκόντων Διδασκομένων (Τόμος Β)*, Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (σελ.72-73).
- Κόκκος, Α. (2001). Ο ρόλος του διδάσκοντος στην εκπαίδευση από απόσταση : Η περίπτωση του ΕΑΠ στο Λιοναράκης Α., (επιμ.) *Πρακτικά 1ου Πανελληνίου συνεδρίου για την ΑεξΑΕ*, τόμος Α'. Πάτρα: ΕΑΠ.
- Κόκκος, Α. (2005). *Εκπαίδευση Ενηλίκων: Ανιχνεύοντας το Πεδίο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Κόκκος, Α. (2008). *Εκπαιδύοντας τους Εκπαιδευτές Ενηλίκων: Μελέτη Αξιολόγησης*, Επιστημονική Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων. ISBN 978-960-89531-2-3.
- Λιοναράκης, Α. (2006). *Προς μία θεωρία της Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης - η εξέλιξη της πολυπλοκότητάς της*. Προσπελάστηκε στις 10/11/12 από http://class.eap.gr/QuickPlace/ekp65/PageLibraryC2256E84004300AE.nsf/h_47E6E21F3CD441CDC2256E8400469E08/ADF3738A12E6238DC2256E9B003B22CF/?OpenDocument
- Λιοναράκης, Α. (2005). *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση και διαδικασίες μάθησης*. Στο επιμ. Α. Λιοναράκης, , *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές εφαρμογές*. Πάτρα. ΕΑΠ.
- Λιοναράκης, Α. (2001) *Ανοικτή και εξ αποστάσεως πολυμορφική εκπαίδευση: Προβληματισμοί για μία ποιοτική προσέγγιση σχεδιασμού διδακτικού υλικού*, στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.),

- Απόψεις και προβληματισμοί για την ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση, Αθήνα, Προπομπός
- Mishra, S. (2005). Roles and competencies of academic counsellors in distance education, *Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning* Volume 20, Issue 2, 2005, Διαθέσιμο: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/02680510500094165> (7/7/13)
- Farr, J. (2013). 'Shared listening': using the World Café approach as a revision tool in a final year undergraduate programme *Compass: The Journal of Learning and Teaching at the University of Greenwich*, Issue 8, 2013 <https://journals.gre.ac.uk/index.php/compass/article/viewFile/78/147> (8/5/2013)
- The Commonwealth of Learning, (2003), Tutoring in open and distance learning, Available http://www.col.org/PublicationDocuments/pub_odltutoringHB.pdf (9/5/2013)
- Παπαδημητρίου, Σ. & Λιοναράκης Α., (2009). Ο ρόλος του Καθηγητή - Συμβούλου και η ανάπτυξη μηχανισμού υποστήριξής του στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. *Πρακτικά, 5ου Διεθνούς Συνεδρίου για την ΑεξΑΕ*.
- Ignou (2005) Two Way Communication in Distance Education Available: <http://webserver.ignou.ac.in/institute/handbook4/SEC3.pdf> (9/5/2013)